

Die berühmte *Charité*

Słynny (szpital) *Charité*

Gramatyka

To trzeba zapamiętać

Odmiana przymiotników – ciąg dalszy

1. Przymiotniki rodzaju żeńskiego jako przydawka (przed rzeczownikiem)

a) gdy rodzajnikiem rzeczownika jest **die** lub **eine** (rodzajnik określony lub nieokreślony w mianowniku i w bierniku) – końcówką przymiotnika jest **-e**.

die berühmte *Charité*   **eine** freie Forschung

2. Przymiotniki rodzaju nijakiego jako przydawka (przed rzeczownikiem)

a) gdy rodzajnikiem rzeczownika jest **das** (rodzajnik określony w mianowniku i w bierniku) – końcówką przymiotnika jest **-e**:

das alte Haus

b) gdy rodzajnikiem rzeczownika jest **ein** (rodzajnik nieokreślony w mianowniku i w bierniku) – końcówką przymiotnika jest **-es**:

ein weltberühmtes Zentrum

3. Przymiotniki w liczbie mnogiej jako przydawka

a) gdy rodzajnikiem rzeczownika w liczbie mnogiej jest **die** (rodzajnik określony w mianowniku i w bierniku) – końcówką przymiotnika jest **-en**.

b) rzeczowniki, które w l. poj. poprzedzone są rodzajnikiem nieokreślonym, w l. mn. nie mają żadnego rodzajnika. Określające je przymiotniki w l. mn.

– mają końcówkę **-e** (w mianowniku i w bierniku)

– mają końcówkę **-en** (w celowniku).

	l. mn. mianownik	l. mn. celownik
das Gerät der Arzt die Klinik	moderne n e Geräte junge n e Ärzte moderne n e Kliniken	mit modern en Geräten von jung en Ärzten in modern en Kliniken

końcówki przymiotników po rodzajniku określonym				
l. poj.				l. mn.
	męski	nijaki	żeński	
mianownik biernik celownik	-e -en -en	-e -e -en	-e -e -en	} zawsze -en

końcówki przymiotników po rodzajniku nieokreślonym				
l. poj.				l. mn.
	męski	nijaki	żeński	
mianownik biernik celownik	-er -en	-es -es	-e -e	zawsze -e zawsze -e zawsze -en

Wyrażenia i zwroty z dialogów

etwas nicht genau wissen: Das weiß ich auch nicht so genau.
 etwas vermuten: Ich kann das auch nur vermuten.
 Und was bedeutet das?
 Ein neuer Geist in alten Mauern.
 Ja, so kann man sagen.

Informacje o Berlinie

die *Charité*: słynny szpital berliński. Założony na początku XVIII w. jako lazaret, przez 100 lat stanowił centrum medycznych badań naukowych. Po II wojnie światowej funkcjonował w NRD jako normalny szpital. Po zjednoczeniu Niemiec pojawiły się nadzieje na ożywienie dawnych tradycji.

Dr Thürmann, Andreas i Ex zatrzymali się pod zespołem budynków szpitala Charité i rozmawiają o jego szczytnej przeszłości.

Ex: Schau mal, da oben, die großen Buchstaben.
 (czyta) *Cha – ri – té.*

- Andreas: *Charité*, Ex, *Charité*.
 Dr. Thürmann: Ja, das ist die berühmte *Charité*, ein weltbekanntes Krankenhaus. Da habe ich auch mal gearbeitet.
 Andreas: Warum heißt die *Charité* so?
 Dr. Thürmann: Das weiß ich auch nicht so genau, ich kann das nur vermuten: Die *Charité* ist ja sehr alt, schon fast 300 Jahre. Und damals, 1710, als man die *Charité* gründete, waren ja viele Franzosen in Berlin.
 Ex: *Charité* ist also französisch?
 Andreas: Ja.
 Ex: Und was bedeutet das?
 Andreas: Barmherzigkeit.
 Ex: Wie bitte?
 Andreas: Mitleid haben, den Kranken helfen.

Dr. Thürmann przytacza ciekawe fakty z przeszłości szpitala.

- Andreas: Und warum ist die *Charité* so berühmt?
 Dr. Thürmann: Die *Charité* war ein weltbekanntes Forschungszentrum: Man hat schon sehr früh komplizierte Operationen gemacht. Aber nicht nur das: Es gab eine freie Forschung, sehr gute Ärzte haben hier gearbeitet – und mehrere Nobelpreise erhalten.
 Andreas: Aber jetzt sieht das alles ziemlich alt aus.
 Dr. Thürmann: Natürlich! In der Nazizeit mußten die jüdischen Ärzte gehen, und später sind viele Ärzte in den Westen gegangen. Es gab moderne Geräte, eine gute Medizin – aber man forschte nicht mehr so viel.
 Andreas: Und heute?
 Dr. Thürmann: Ich habe gehört, daß es eine Initiative von jungen Ärzten gibt: Sie wollen dieses traditionsreiche alte Haus wieder beleben.
 Andreas: Ein neuer Geist in alten Mauern?
 Dr. Thürmann: Ja, so kann man das sagen.

Słówka i zwroty

---

der Buchstabe, die Buchstaben	litera
weltbekannt	znany na całym świecie
das Krankenhaus	szpital
vermuten	przypuszczać
fast 300 Jahre alt	prawie 300-letni
gründen	złożyć
die Barmherzigkeit	miłosierdzie
Mitleid haben	współczuć
das Mitleid	współczucie
der Kranke, die Kranken	chory
das Forschungszentrum	centrum badań naukowych
kompliziert	skomplikowany
die Operation	operacja

aber nicht nur das
freie Forschung
die Forschung
mehrere Nobelpreise
der Nobelpreis
erhalten
die Nazizeit
jüdisch
moderne Geräte
modern
das Gerät
die Medizin
forschen
die Initiative
traditionsreich
beleben
neuer Geist in alten Mauern

ale nie tylko to
niezależne badania naukowe
badania naukowe
liczne nagrody Nobla
nagroda Nobla
zachować
okres faszystowski
żydowski
nowoczesne urządzenia
nowoczesny
urządzenie
medycyna
badać, dociekać
inicjatywa
bogaty w tradycje
ożywić
“nowy duch w starych murach”
(*wyrażenie*)

Ćwiczenia

---

1 Z tekstu lekcji proszę wynotować wyrazy o brzmieniu “międzynarodowym”.

---

2 Proszę uzupełnić brakujące dane.

Charité

sehr alt: _____ gegründet: _____

Name bedeutet: _____

war: _____

man machte _____ es gab _____

mehrere _____

Nazizeit: _____

später: _____

heute: _____

3 Proszę dobrać przymiotniki do rzeczowników (możliwie wiele kombinacji) i dopisać odpowiednie rodzajniki.

Zentrum Operation Forschung Ärzte Geräte Haus Geist Mauer
modern gut alt weltbekannt frei kompliziert neu jüdisch jung

Beispiel

Zentrum – modern: das moderne Zentrum, ein modernes Zentrum,
in einem modernen Zentrum

4 Proszę wpisać właściwy przymiotnik w odpowiedniej formie.

1. Die *Charité* war ein _____ Forschungszentrum.
2. Man hat schon sehr früh _____ Operationen gemacht.
3. Es gab eine _____ Forschung.
4. Hier haben sehr _____ Ärzte gearbeitet.
5. In der Nazizeit mußten die _____ Ärzte gehen.
6. Es gab _____ Geräte.
7. Es gibt eine Initiative von _____ Ärzten.
8. Sie wollen dieses _____ Haus wieder beleben.
9. Ein _____ Geist in _____ Mauern.

modern alt jung kompliziert jüdisch weltbekannt gut alt frei neu